

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

Андрій КОВАЛЕНКО

«29» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Теоретичний курс з англійської мови
(теоретична граматики)**

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **014 Середня освіта (Англійська мова і література)**

освітньо-професійна програма **Середня освіта
(Англійська та німецька мови)**

освітньо-професійна програма **Середня освіта
(Англійська та французька мови)**

перший рівень вищої освіти

Мова навчання **англійська**

Погоджено

науково-методичною комісією

факультету іноземної та

слов'янської філології

«29» серпня 2024 р.

Голова

Громова Н.В., к.пед.н., доц.

Суми – 2024

Розробник:

Коваленко Андрій Миколайович, кандидат філологічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри англійської філології та лінгводидактики

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
Подосиннікова Г.І., к.пед.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Освітній ступінь - БАКАЛАВР	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
4-й		4-й	
Семестр			
7-й		7-й	
Лекції			
12 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
12 год.		4 год.	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
64 год.		82 год.	
Консультації:			
2 год.		-	
Загальна кількість годин - 90		Вид контролю: екзамен	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета: набуття базових знань, формування навичок і розвиток умінь - компетентностей у галузі освіти; підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних учителів англійської мови, здатних вирішувати типові професійні завдання щодо організації й здійснення навчально-виховного процесу іноземних мов.

Завдання:

а) представити теоретичні засади опису граматичної будови англійської мови у світлі сучасного мовознавства з урахуванням когнітивного та комунікативного підходів;

б) ознайомити студентів з найважливішими проблемами сучасних наукових досліджень граматичної будови англійської мови;

в) розвинути у студентів наукове мислення, сформувати навичку самостійного пошуку та переробки наукової інформації у галузі граматики та суміжних царин мовознавства, опрацювання практичного мовного матеріалу з обґрунтованими висновками;

г) розвинути у студентів уміння застосовувати теоретичне знання з граматики під час практичного аналізу мовного матеріалу, а також у процесі викладання англійської мови на різних етапах навчання.

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) школі закладів загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК-3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-6. Здатність спілкуватися англійською та німецькою мовами як іноземними.

Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)

ФК-1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК-8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та методики навчання іноземних мов у практиці навчання у базовій загальноосвітній школі.

ФК-10. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з англійської та німецької мов та державної мови, володіти іноземною мовою у всіх видах

мовленнєвої діяльності (аудіюванні, читанні, писемному мовленні, говорінні) на рівні не нижче С1 (німецькою – на рівні B2+), використовувати різні форми і види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю і типу тексту.

ФК-12. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу.

ФК-15. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використовувати практичний досвід і мовно-літературний контекст для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Інструменти та обладнання: мультимедійне обладнання, друковані та інтернет-джерела інформації.

Методи, методики та технології: описовий, компаративний, структуралістський, типологічний методи.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше:

Практична граматики

Теоретична фонетика

Лексикологія

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	
ПРЗ 1	ПРЗ-1. Знання основних історичних етапів розвитку предметної області.
ПРЗ 4	ПРЗ-4. Знання та розуміння сучасних філологічних і лінгводидактичних засад навчання іноземних мов, мовних норм, соціокультурної ситуації розвитку іноземної мови, особливостей використання мовних одиниць у певному контексті, мовного дискурсу художньої літератури й сучасності.
ПРЗ 5	ПРЗ-5. Демонстрація реалізації теоретичних й методичних засад навчання іноземної мови та літератури в базовій середній школі.
Уміння	
ПРУ 1	ПРУ-1. Уміння оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.
ПРУ 4	ПРУ-4. Володіння основами професійної культури, уміння створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та іноземною мовами.

ПРУ 7	ПРУ-7. Уміння порівнювати мовні та літературні явища, оригінали творів (мови яких вивчаються) й українські переклади іншомовних художніх текстів, визначення їхніх подібностей і відмінностей.
ПРУ 8	ПРУ-8. Використання гуманістичного потенціалу німецької та англійської мов і культур для формування духовного світу юного покоління громадян України.
Комунікація	
ПРК 1	ПРК-2. Здатність використовувати сформовану професійну комунікативну компетентність з української, німецької та англійської мов (лінгвістична, мовленнєва, лінгвосоціокультурна, навчально-стратегічна компетентності-компоненти) відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти, здатний удосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті. ПРК-3. Здатність забезпечувати діалог культур у процесі вивчення німецької та англійської мов, створювати умови для міжкультурної комунікації.
ПРК 2	
ПРК 3	

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	Студент у повному обсязі викладає вивчений матеріал, дає правильні визначення понять, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, застосувати знання практично, навести свої приклади, опрацював різні джерела інформації і творчо використав їх при відповіді, виявляє здатність до оригінальних рішень, та вміння аргументовано висловлювати свою точку зору, володіння в повному обсязі матеріалом, передбаченим програмою.
82 – 89	Студент добре знає теоретичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власного судження, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Студент коректно висловлює свою точку зору, демонструє викладення матеріалу володіння в достатньому обсязі матеріалом, передбаченим програмою.

74 – 81	Студент добре знає теоретичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власного судження, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Демонструє уміння висловлювати власну точку зору, володіння в достатньому обсязі матеріалом, передбаченим програмою, допускаючи незначні помилки.
64 – 73	Наявність значних прогалин в знаннях основного програмного матеріалу; володіння окремими поняттями, методиками та інструментами, допускаючи при їх використанні принципові помилки.
60 – 63	Досить поверхове викладання матеріалу, неповне розкриття суті даного мовного явища. Студент знає матеріал, без аргументації своїх висновків, без своїх прикладів і не завжди адекватно використовує знання у практичній частині.
35 – 59	Студент слабо володіє матеріалом, відтворює лише основні положення, знає окремі фрагменти, що складають незначну частину матеріалу. Демонструє невміння висловити та аргументувати свою точку зору на запропоновану тему через недостатній словарний запас.
1 – 34	Відсутність знань програмного матеріалу навіть в лекційному обсязі, не володіння методами, методиками та інструментами, передбаченими програмою.

Розподіл балів

Поточний контроль								Разом	Сума	Підсумковий екзамен	Загальна сума
Розділ 1			Розділ 2			Розділ 3		45	75	25	100
20			40			15					
T1.1	T1.2	T1.3	T2.1	T2.2	T2.3	T3.1	T3.2				
Поточний контроль											
5		10	5	5	10	10					
Контроль самостійної роботи								30			
	5				20		5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

тести, реферати, екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Системна теорія мови у вивченні граматичної будови.

Морфологія.

Тема 1.1 Предмет теоретичної граматики. Системна теорія мови у вивченні граматичної будови. Зовнішній та внутрішній підходи до мови. Функції мови. Мова як система та структура. Мова та мовлення. Парадигматичні та синтагматичні відношення у мові.

Тема 1.2. Основні граматичні поняття. Граматичне значення, його типи. Граматична форма. Граматична опозиція. Граматична категорія. Основні морфологічні поняття. Морф, його типи. Морфема, її типи. Аломорф, його типи. Слово. Граматична омонімія.

Тема 1.3. Граматичні класи слів. Основні критерії виділення частин мови. Реалізація граматичних категорій. Проблема категорії відмінку іменника. Становлення нової системи відмінку. Граматичні властивості дієслова. Категорія часу, стану, способу.

Розділ 2. Синтаксис.

теорія мови у вивченні граматичної будови. Зовнішній та внутрішній підходи до мови. Функції мови. Мова як система та структура. Мова та мовлення. Парадигматичні та синтагматичні відношення у мові.	12	2	1	-	9	14	2	2		10
Тема 1.2 Основні граматичні поняття. Граматичне значення, його типи. Граматична форма. Граматична опозиція. Граматична категорія. Основні морфологічні поняття. Морф, його типи. Морфема, її типи. Аломорф, його типи. Слово. Граматична омонімія.	10	2	1	-	7	10				10
Тема 1.3 Граматичні класи слів. Основні критерії виділення частин мови. Реалізація граматичних категорій. Проблема категорії відмінку іменника. Становлення нової системи відмінку. Граматичні властивості дієслова. Категорія часу, стану, способу.	12	2	2		8	10				10
Разом за розділом 1	34	6	4	-	24	34	2	2		30
Розділ 2. Синтаксис.										
Тема 2.1 Предмет синтаксису. Основні теорії щодо визначення предмету синтаксису. Основні	10	2	2	-	6	14	2	2		10

синтаксичні теорії. Синтаксичні одиниці. Основні синтаксичні поняття (синтаксична функція, відношення, зв'язки, процеси).										
Тема 2.2 Синтаксис словосполучення. Проблема визначення словосполучення у лінгвістиці. Принципи класифікації словосполучень. Типи словосполучень. Проблема предикативних та прийменникових словосполучень.	12	1	2	-	9	10				10
Тема 2.3 Речення. Основні ознаки речення. Будова простого речення. Складне речення. Типи складних речень. Методи граматичних досліджень.	12	1	2	-	9	10				10
Разом за розділом 2	34	4	6	-	24	34	2	2		30
Розділ 3. Прагматика. Теорія мовленнєвих актів. Текст і дискурс аналіз.										
Тема 3.1 Прагматика. Теорія мовленнєвих актів. Класифікації мовленнєвих актів. Прямий та непрямий мовленнєві акти.	10	2	2		6	12				12
Тема 3.2 Текст як вища одиниця комунікації. Основні категорії тексту. Аналіз дискурсу. Поняття дискурсу. Принцип кооперації. Принцип	10	-	-		10	10				10

ввічливості. Невербальна комунікація.										
Разом за розділом 3	20	2	2		16	22				22
Консультація	2									
Усього годин	90	12	12	-	64	90	4	4		82

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет теоретичної граматики. Системна теорія мови у вивченні граматичної будови. Зовнішній та внутрішній підходи до мови. Функції мови. Мова як система та структура. Мова та мовлення. Парадигматичні та синтагматичні відношення у мові.	2	2
2	Основні граматичні поняття. Граматичне значення, його типи. Граматична форма. Граматична опозиція. Граматична категорія. Основні морфологічні поняття. Морф, його типи. Морфема, її типи. Аломорф, його типи. Слово. Граматична омонімія.	2	
3	Теорія частин мови. Реалізація граматичних категорій. Проблема категорії відмінку іменника. Становлення нової системи відмінку. Граматичні властивості дієслова. Категорія часу, стану, способу.	2	
4	Предмет синтаксису. Основні теорії щодо визначення предмету синтаксису. Основні синтаксичні теорії. Синтаксичні одиниці. Основні синтаксичні поняття (синтаксична функція, відношення, зв'язки, процеси).	2	2
5	Синтаксис словосполучення. Проблема визначення словосполучення у лінгвістиці. Принципи класифікації словосполучень. Типи словосполучень	1	
6	Речення. Основні ознаки речення. Будова простого речення. Складне речення. Типи складних речень. Методи синтаксичних досліджень.	1	
7	Прагматика. Теорія мовленнєвих актів. Класифікації мовленнєвих актів. Прямий та непрямий мовленнєві акти.	2	
	Разом	12	4

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Grammar in Systemic Conception of Language. Basic Grammatical Notions.	2	2
2	Parts of Speech Theory. Realization of Grammatical Categories.	2	
3	Syntax, its Subject Matter. Basic Syntactical Notions.	2	2

4	Word-Group Theory.	2	
5	The Sentence. Methods of Grammatical Investigation.	2	
6	Pragmatics. Speech Act Theory.	2	
	Разом	12	4

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. **Бархударов Л.С.** Очерки по морфологии современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1970. – 156 с.
2. **Блох М.Я.** Теоретические основы грамматики. - М.: Высшая школа, 1986. – 160 с.
3. **Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г.** Теоретическая грамматика современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1981. – 285 с.
4. **Гладуш Н.Ф.** Теоретична граматики англійської мови в таблицях і схемах. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2002. – 54 с.
5. **Коваленко А.М., Павлов В.В.** Теоретичні основи граматики сучасної англійської мови. (англ. мовою) – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2003. – 148 с.
6. **Селиванова Е.А.** Основы лингвистической теории текста и коммуникации. – К.-ЦУЛ, «Фитосоцицентр», 2002. – 336 с.
7. **Blokh M.Y.** A Course in Theoretical English Grammar (англ. яз). – М.: Высшая школа, 1983. – 383 с.
8. **Pysh B.** The Structure of Modern English. – Л.: Просвещение, 1965-1971. – 378 с.
9. **Khaimovich B.S., Rogovskaya V.I.** A Course in English Grammar. – М.: Высшая школа, 1967. – 298 с.
10. **Morokhovska E.J.** Fundamentals of English Grammar. - К.: Vyšča Škola, 1993. – 472 p.
11. **Rayevska N.M.** Modern English Grammar. – К.: Vyšča Škola, 1976. – 304 p.

Додаткові:

1. **Алексеева І.О.** Курс теоретичної граматики сучасної англійської мови (англ. мовою). – Вінниця: Нова Книга, 2007. – 328 с.
2. **Бацевич Ф. С.** Нариси з лінгвістичної прагматики. – Львів: ПАІС, 2010. – 336 с.
3. **Булатецька Л.І.** Теорія і теоретизація у лінгвістиці (англ. мовою). – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 176 с.
4. **Науменко А.М.** Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики). - Вінниця: Нова Книга, 2005. – 416 с.
5. **Селіванова О.О.** Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
6. **Селіванова О.О.** Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

7. **Смирницкий А.И.** Морфология английского языка. – М., 1959.
8. **Смирницкий А.И.** Синтаксис английского языка. – М., 1962.
9. **Сусов И.П.** Лингвистическая прагматика. – Винница: Нова Книга, 2009. – 272 с.
10. **Щерба Л.В.** Языковая система и речевая деятельность. – Л., 1974.
11. **Языкознание.** Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
12. An Introductory Course in Theoretical English Grammar by Laimutis Valeika, Vilnius 2003 <http://www.vpu.lt/bibl/elvpu/40496.pdf>
13. **Chomsky N.** Language and Mind. – N.Y., 1972.
14. **Fries Ch.C.** The structure of English. – N.Y., 1952.
15. **Gleason H.A.** An introduction to Descriptive Linguistics. - N.Y., 1961.
16. **Jespersen O.** Essentials of English Grammar. – Ldn., 1946.
17. **Leach G., Svartvic J.A.** Communicative Grammar of English. – Moscow, 1983.
18. Theoretical grammar of English by A.T. Iriskulov, Tashkent 2006. [http://www.durov.com/study/file-708.pdf#search="A%20ET%2E%20Iriskulov%20Theoretical](http://www.durov.com/study/file-708.pdf#search=).

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

Мультимедійне обладнання для презентації лекцій.